

PROP-KOG/2024-06

13.08.2024 r.

Opinia

w sprawie postępowania z bizonem amerykańskim (*Bison bison*), uciekiniera z hodowli stanowiącego zagrożenie dla rodzimej populacji żubra (*Bison bonasus*).

W związku z zapytaniem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w sprawie zalecanego postępowania z bizonem amerykańskim (*Bison bison*), który po ucieczce z hodowli do środowiska naturalnego zbliża się do miejsc hodowli i występowania stad wolnościowych żubrów (*Bison bonasus*), **Komisja PROP ds. Ochrony Gatunków rekomenduje pilną eliminację tego osobnika.**

UZASADNIENIE

Zagrożenie, jakie stwarza obecność bizonów amerykańskich w środowisku dla żubrów, było omawiane w licznych wcześniejszych opiniach PROP, w tym:

- Opinii PROP z dnia 1 października 2012 r. (sygn. PROP/KOZ/2012-18)
- Opinii PROP z dnia 9 lipca 2015 r. (sygn. PROP/KOZ-2015-08)
- Opinii PROP z dnia 9 października 2015 r. (sygn. PROP/KOZ-2015-10rk)

Dotyczy ono między innymi krzyżowania się osobników tych gatunków oraz przenoszenie chorób wirusowych, bakteryjnych i pasożytniczych, które stanowią zagrożenie dla żubrów.

W Polsce ochrona żubra ma priorytet nad ochroną jednego osobnika bizona. Żubr jest rodzimym gatunkiem, który w Polsce podlega ścisłej ochronie gatunkowej oraz znajduje się w Załączniku II i IV Dyrektywy Siedliskowej jako gatunek priorytetowy. Zagrożenia dla żubra ze strony bizona zostały wskazane w „Ocenie stanu ochrony gatunku żubr *Bison bonasus* na poziomie regionów biogeograficznych (alpejskiego i kontynentalnego) na stanowiskach: Puszcza Białowieska, Puszcza Borecka, Puszcza Knyszyńska, Lasy Wałeckie, Bieszczady i na obszarach Natura 2000”, prowadzonej w ramach monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Natomiast bizon amerykański jest obcym gatunkiem dużego roślinożercy, który występuje w stanie dzikim na terenie Ameryki Północnej. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów, **bizon znajduje się na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, podlegających szybkiej eliminacji.**

Komisja ds. Ochrony gatunków PROP docenia wysiłki służb ochrony przyrody i członków PZŁ podjęte w ostatnich tygodniach w celu odłowienia bizona i przekazania go do utrzymania w warunkach kontrolowanych. Próby te jednak zakończyły się niepowodzeniem, co stwarza zagrożenie dla naszej rodzimej populacji żubra. Obecnie uciekinier z nielegalnej hodowli znajduje się na terenie Nadleśnictwa Ostrowiec Świętokrzyski, Leśnictwo Skalecznica i zbliża się do hodowli żubrów w Bałtowie oraz stada wolnościowego w Lasach Janowskich. Dzieli go od nich dystans, który może pokonać w ciągu 1–2 dni. Nie stanowi to bezpiecznego

marginesu czasu na podejmowanie innych działań zapobiegawczych. Należy przy tym brać pod uwagę, że u obu gatunków trwa obecnie okres godowy. Oznacza to, że wkrótce może dojść do niekontrolowanego kontaktu tego osobnika z żubrami, co w efekcie może prowadzić do walk z samcami żubrów, a więc ryzyka ich zranienia lub śmierci, zapłodnienia żubrzyc (czyli hybrydyzacji), a w konsekwencji nieodwracalnych strat i w najlepszym wypadku – konieczności eliminacji części żubrów. Fakt, że zbiegły bizon jest silnym samcem w wieku rozrodczym ma tutaj bardzo istotne znaczenie. W wypadku dołączenia do stada żubrów w warunkach wolnościowych nie da się stwierdzić, z iloma i którymi samicami miał kontakt.

Czynnikiem, który należy także brać pod uwagę, jest bezpieczeństwo ludzi. Jak wykazały podejmowane wcześniej próby, immobilizacja (czasowe uśpienie) tego osobnika i jego przemieszczenie do ośrodka hodowlanego, który mógłby go ewentualnie przyjąć, jest bardzo trudna i stwarza zagrożenie zdrowia i życia nie tylko dla zwierzęcia, ale także dla ludzi uczestniczących w takiej akcji.

Biorąc powyższe pod uwagę uznajemy, że jak najszybszy odstrzał tego osobnika jest w tym wypadku dopuszczalny, a nawet pożądanym w świetle ww. Rozporządzenia Rady Ministrów. Jego eliminacji ze środowiska naturalnego należy dokonać jak najszybciej, najlepiej jeszcze w dniu dzisiejszym.

Jednocześnie Komisja rekomenduje:

1. Przeprowadzenie przez organy ścigania dokładnego rozpoznania, ile nielegalnych hodowli bizonów znajduje się obecnie w Polsce i gdzie się znajdują.
2. Dokładne sprawdzenie, jakie jest źródło bizonów w nielegalnych hodowlach, w tym w tej, z której uciekł ten osobnik.
3. Zakończenie (stopniowe wygaszenie) jedynej legalnej hodowli bizonów w Polsce w Kurozwękach, między innymi poprzez skuteczne wyegzekwowanie zakazu ich rozmnażania (np. poprzez sterylizację wszystkich osobników).
4. Obciążenie możliwie pełnymi kosztami działań związanych z eliminacją skutków ucieczki bizonów z nielegalnej hodowli jej właścicieli – na podstawie art. 33 ustawy o gatunkach obcych (niezależnie od konsekwencji karnych).
5. Nawiązanie efektywnej współpracy między GDOŚ, MKiŚ, MRiRW a MSWiA, w celu realizacji przez organy ścigania skutecznej walki z nielegalnymi hodowlami oraz obrotem zwierząt i roślin objętych ograniczeniami (należących do inwazyjnych gatunków obcych, gatunków niebezpiecznych oraz gatunków objętych różnymi rodzajami ochrony).
6. Przyspieszenie prac nad utworzeniem Centralnego Azylu dla Zwierząt, poprzez nadanie tej inwestycji charakteru priorytetowego w dziedzinie ochrony przyrody i środowiska oraz zapewnienia bezpieczeństwa publicznego.

Zaznaczamy, że w przyszłości eliminacja ze środowiska pojedynczych osobników inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla UE lub Polski, a szczególnie tych podlegających szybkiej eliminacji, nie musi i nie powinna być przedmiotem indywidualnych opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody. Działanie takie powinno być realizowane niezwłocznie po stwierdzeniu obecności w środowisku danego IGO, na podstawie art. 20 ust. 2 ustawy o gatunkach obcych oraz ww. Rozporządzenia Rady Ministrów. Opinia organu doradczego może być ewentualnie przydatna w wypadku rozpatrywania wniosków o odstępstwo od tego nakazu. Jeśli proces decyzyjny dotyczący

wyboru metod eliminacji nie jest wystarczająco uregulowany prawnie, można rozważyć nowelizację ustawy o gatunkach obcych w tym zakresie.

dr hab. Sabina Pierużek-Nowak, prof. UW
przewodnicząca KOG PROP
[podpisano elektronicznie]

Otrzymują:

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- Członkowie PROP
- a/a